

Nr 17.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa understöd från allmänna indragningsstaten; given Stockholms slott den 12 januari 1929.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Vilhelm Lundvik.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 januari 1929.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDEVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lundvik, anför:

1:o.

I skrivelse den 22 september 1928 har lotsstyrelsen hemställt, att årligt understöd från allmänna indragningsstaten måtte beredas — förutom åt en sedermera avliden före detta vaktmästare vid lotskaptensexpeditionen i södra lotsdistriktet — åt förre arbetsförmannen vid lotsverket Per Hultman; och har styrelsen föreslagit, att understödet i fråga bestämmes till 1,116 kronor.

Ang. understöd åt förre arbetsförmannen P. Hultman.

I fråga om Hultman inhämtas av handlingarna, att han, som är född den 12 oktober 1851, allt sedan år 1884 vid lotsverket biträtt vid ut- och avrustning av fyrskepp samt arbetat med tillverkning och reparation av prickmateriel m. m., att han under de tider, då dylikt arbete icke förekommit, stått till förfogande för tillgodoseende av eventuellt behov av arbetsbiträde, att han innehaft ställning såsom förman eller arbetsbas vid lotsverket från år 1886 till år 1923 samt att han till följd av genom hög ålder nedsatt arbetsförmåga sedan sistnämnda år sysselsatts med mindre krävande arbete.

Jämte förmälan att Hultmans arbetslön i regel utgått i form av timpenning, som sedan år 1923 belöpt sig å ett till 75 öre nedsatt belopp, samt att hans inkomst från lotsverket uppgått under år 1922 till 2,350 kronor och under år 1927 till 1,750 kronor, har lotsstyrelsen uppgivit, att Hultman vore medellös ävensom att han snart ej längre torde kunna utföra sitt arbete.

Lotsstyrelsen.

Lotsstyrelsen anför härefter följande:

»Med hänsyn till den av — — och Hultman uppnådda levnadsålder samt den långa tid de varit anställda vid lotsverket — — — — och Hultman omkring 44 år — och då de fullgjort sina åligganden på ett i allo tillfredsställande sätt, anser sig lotsstyrelsen böra tillstyrka, att de måtte tillerkännas ett ärligt understöd eller pension att utgå från och med månaden näst efter den, varunder deras anställning må komma att upphöra.

Efter att i riksdagstrycket hava inhämtat närmare kännedom om åtskilliga av riksdagen under senare år behandlade frågor rörande pension åt arbetarpersonal finner sig lotsstyrelsen för — — — böra föreslå ett ärligt understöds- eller pensionsbelopp av — — —. Vad motsvarande belopp för Hultman angår, är styrelsen något tveksam, huruvida den förmansställning, han intagit, skäligen bör föranleda beloppets bestämmande enligt de av riksdagen för arbetsförmän tillämpade grunderna. Då emellertid Hultmans förmansställning icke torde kunna anses jämförbar med den ställning, som exempelvis förmännen vid arméns intendenturverkstäder intaga, utan Hultman fastmer torde vara att betrakta såsom arbetsbas under distriktsfyrmästaren såsom den egentlige förmannen, har styrelsen stannat vid att förorda, att understöds- eller pensionsbeloppet bestämmes enligt de för arbetare tillämpade grunderna eller till 1,116 kronor för år.

Med hänsyn till att — — och Hultman icke äro anställda hos lotsverket på sådant sätt, att de kunna betraktas såsom befattningshavare, och då det å pensionsstaten för lotsstyrelsen samt lots- och fyrstaten upptagna anslaget å 15,000 kronor till beredande av understöd åt vissa förutvarande befattningshavare vid lotsverket eller deras änkor och barn i sin helhet är behöfligt för det ändamål, vartill detsamma nu är avsett, anser lotsstyrelsen, att — — och Hultmans understöds- eller pensionsbelopp icke böra utgå från nyssnämnda anslag utan i stället av dem uppbäras å allmänna indragningsstaten, i likhet med vad som år 1924 medgavs beträffande förre arbetsförmannen vid lotsverkets byggnadsarbeten Bernhard Eriksson (proposition nr 17 år 1924).

Under åberopande av vad sålunda anförts får lotsstyrelsen i underdånighet hemställa,

att Eders Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen medgiva, att

— — — och förre arbetsförmannen vid lotsverket Per Hultman må från och med månaden näst efter den, varunder deras nuvarande anställning vid lotsverket upphör, under återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av — — — och Hultman 1,116 kronor.»

I ett över berörda framställning den 16 oktober 1928 avgivet utlåtande har statskontoret uttalat, att vad handlingarna i ärendet innehölla syntes utgöra ett gott stöd för utverkande av pensioner åt ifrågavarande båda arbetare. Då de föreslagna pensionsbeloppen avpassats efter de grunder, som i allmänhet kommit till tillämpning vid pensionering av yrkesutbildade arbetare, hade statskontoret intet att erinra mot vidtagande av åtgärd i enlighet med lotsstyrelsens framställning. *Statskontoret.*

Lika med ämbetsverken finner jag med billigheten överensstämmande, att Hultman av statsmedel erhåller något understöd till sin försörjning å ålderdomen. Det av ämbetsverken tillstyrkta understödsbeloppet har icke heller givit mig anledning till erinran. *Departementschefen.*

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre arbetsförmannen vid lotsverket Per Hultman må från och med månaden näst efter den, varunder hans nuvarande anställning vid lotsverket upphör, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årligt understöd med 1,116 kronor.

2:o.

I en av kommerskollegium med eget utlåtande den 29 november 1928 överlämnad ansökning har avlidne torvingenjören friherre M. O. Falkenbergs änka Ellen Sofia Falkenberg, född Spilhammar, anhållit, att kollegium måtte vidtaga åtgärd för beredande av någon pension åt henne och makarnas minderårige son Nils Melcher Otto. *Ang. understöd åt friherrinnan E. S. Falkenberg och hennes minderårige son N. M. O. Falkenberg.*

Till ansökningen hava fogats transumt av bouppteckning efter förre torvingenjören friherre Melcher Otto Falkenberg, varav inhämtas, att han, som varit född den 2 januari 1872, avlidit den 15 juli 1928 och såsom stärbhusdelägare efterlämnat änkan, en myndig son, tre myndiga döttrar och en omyndig son Nils Melcher Otto, samt att boet utvisat en brist av 8,826 kronor 66 öre. Därjämte har företetts avskrift av ett utav konkursdomaren i Västerås stad utfärdat intyg av innehåll, att boet den 4 oktober 1928 förklarats avträtt till urarvkonkurs samt att denna konkurs upphört den 17 oktober 1928 genom avskrivning enligt bestämmelserna i 185 § 4 mom. konkurslagen.

Sökanden har uppgivit, att hon visserligen äger enskild egendom till ett värde av 9,200 kronor, men har hon framhållit, att avkastningen av den-

samma icke försloge att bestrida kostnaderna för hennes och den omyndige sonens uppehälle, vartill komme, att äldste sonen på grund av nuvarande läge på arbetsmarknaden endast tillfälligtvis kunde genom eget arbete försörja sig.

I sitt förenämnda utlåtande har kommerskollegium anfört i huvudsak följande.

*Kommers-
kollegium.*

Torvingenjören Falkenberg hade den 10 juli 1903 antagits i statens tjänst som torvbiträde. Han hade blivit torvassistent den 1 maj 1904 och han hade allt från och med år 1915 till sin inträffade död bestritt förordnande såsom torvingenjör. Under hela sin tjänstetid hade han utmärkt sig för största plikttrohet och visat ett synnerligt intresse för tjänsten.

Hans anställningsform hade emellertid ej varit sådan, att han och hans efterlevande tillförsäkrats förmånen av pension, i det att ju torvstaten endast varit uppförd å extra stat.

Som torvingenjör hade han åtnjutit ett årligt arvode av 4,000 kronor, vartill kommit två personliga ålderstillägg, vartdera om 500 kronor, varav det första från och med år 1920 och det andra från och med år 1925.

I skrivelse den 2 september 1921 hade kollegium hemställt om åtgärders vidtagande för torvstatens överförande å ordinarie stat och hade kollegium därvid föreslagit, att torvingenjörerna skulle placeras i lönegraden B 13, motsvarande nuvarande lönegraden B 21. Av statsfinansiella skäl samt med hänsyn till ställningen inom torvhanteringen hade emellertid lönereglering för torvstaten ansetts ej böra genomföras. Kollegium hölle dock fortfarande före, att, om dylik lönereglering genomförts, den av kollegium föreslagna placeringen i lönegrad varit den riktiga.

Under förutsättning att lönereglering för torvstaten blivit genomförd, skulle sökanden hava varit berättigad till pension till belopp av 1,160 kronor, vartill skulle hava kommit 40 procent förhöjning eller 464 kronor tills den omyndige sonen uppnått 21 års ålder.

Med hänsyn till de i nu ifrågavarande fall föreliggande ömmande omständigheter finge kollegium tillstyrka, att framställning om pension till ovan angivna belopp avlättes till riksdagen.

Statskontoret har i ett den 8 december 1928 avgivet utlåtande anfört i huvudsak följande.

Statskontoret.

På grund av vad handlingarna innehöller och då torvingenjören Falkenberg såsom innehavare av en å extra stat uppförd befattning icke varit i tillfälle att genom inträde i någon av staten understödd kassa för familjepensionering bereda sina efterlevande något bidrag till underhållet, syntes goda skäl föreligga att i detta fall bereda understöd av statsmedel åt änkan under hennes återstående livstid och åt sonen intill uppnådd ålder av 18 år. Att såsom föreslagits söka utverka pensioner till belopp, motsvarande vad som skulle hava utgått, om den avlidne varit innehavare av motsvarande ordinarie befattning, syntes dock knappast kunna tillstyrkas. Enligt statskontorets mening torde i detta fall de pensionsbelopp kunna anses lämpligt avvägda, som av 1925 års riksdag beviljades extra lantmätaren C. G. Bergstrands änka och dotter, eller respektive 900 och 300 kronor.

Med hänsyn till de i ärendet upplysta omständigheterna synas mig starka *Departements-* billighetsskäl tala för att åt sökanden och hennes minderårige son beredas *chefen.* understöd av statsmedel. I fråga om understödsbeloppens storlek ävensom den tidslängd, under vilken understöd bör utgå till sonen, ansluter jag mig till vad statskontoret därutinnan föreslagit. Tidpunkten, från vilken understöden skola utgå, synes mig lämpligen böra bestämmas till ingången av augusti månad 1928, d. v. s. månaden näst efter den, i vilken torvingenjören Falkenberg avlidit.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att framlidne torvingenjören friherre Melcher Otto Falkenbergs änka friherrinnan Ellen Sofia Falkenberg, född Spilhammar, och makarnas minderårige son Nils Melcher Otto må från och med den 1 augusti 1928 å allmänna indragningsstaten åtnjuta årligt understöd änkan, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, med 900 kronor och sonen till och med det år, varunder han uppnår 18 års ålder, med 300 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda under punkterna 1:o och 2:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition i ämnet skall till riksdagen avlåtas av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Einar Engelstedt.